

СЕРДАЛО

евет

Советски Союз Коммунистически парте Нохч-Галггай областной Грозненский городской комитет и Нохч-Галггай АССР-а Лакхехьарча Советс а орган

Ера

27

АВГУСТ

1959 ш.

№ 69 (2281)

Max 20 лоп.

Шера йола задани кхоачашъяый

Юрта боахам длахо дегабоалара хьакте-хьара Коммунистически парте Советски правительстван решенеш а, оахош тлаицца социалистически декхараш а кхоачаш а деш, Ножай-Юртоски районерча кхьахьагмоша ханал хьалха кхоачашъяый паччахьалкхенга хьайбай продукташ йокхилга длахохьом да тхо.

107 процент, фуаш дохкара план — 303 процент, тха дохкара план — 102 процент.

Паччахьалкхенга планал совнагга хьайбай продукташ йокхилга длахохьом да тхо.

Г. МЕЖИДОВ,

ССКП Ножай-Юртоски райкома секретарь, А. ЯНДЕРБИЕВ,

райисполкома председатель.

Металлолом гульяра низ тлабахийта

ССКП XXI-ча съезде халкьа боахам дегабар контролний цифраца оттадаь: семилетна чакхйоала-ча шера вай мехна арадоанхал-да 86—91 миллион тонн болат. Тланхка вай еза промышленность икх а чоагларгьа. Цьабаньда, из гуланх кхоачашде кизига низ безац. Шерье еза металлургиче-ски база, хьаелла еза нерда руд-никаш, доменни пишнаш и. ик. д.

Иштта бонка лоархам болаш да металлургиче лом гульяр а. Хана аьлча нийсса ах вай мехно арадоанхал болат цунах ду. Цудухьа XXI-ча съезде оттадаь: массайолча предпритеша металло-лом гульйолча аьнна.

Советски халкьий л цьаа оамал — вай парте хьаенна за-дани массаза а тлехкоачашьеш. Съезде болх чанхбоалашьеш Та-тарски АССР кхьахьагмоша тла-ицар: ух шера планал шоза совга металлургиче длаургйо-лаш паччахьалкхенга. Из гуланх ССКП Центральни Комитето мо-га а даь кхьчар массаньха дла-цалда аьнна оттадир.

Эггара хьалхарча из сий дола декхар хьаййар Нохч-Гал-гай республика кхьахьагмоша. Кхьахьагмоша Цьаа байранка орден йолча нефтерерабатываюуи за-вода коллентиво лаьрхлар — ух шера металлолом гульйо план 7 нолбре кхоачашйолча аьнна.

ССКП Нохч-Галггай обкомо цар тлаицца декхар массайолча республика предпритеша хьал-цалда аьнна оттадир. Металло-лом гульйо коллайр.

Ханз ворх! бутт баьнна из болх баебенна. Миштад гула-кхаш?

Шоаш денна дош кхоачашьеш да нефтереработчикаш. Ворх! бетта цар гульйол 1026 тонн планан йолча 851 тонн. Иштта тлехкоачашьеш план Курчалое-ски, Шелковски районерча кхьа-хьагмоша. Цу районерча кул-галлоша дика леладу из гуланх. Хара бетта унхаз хул совеще-неш металлолом гульяра хьань-ье. Цу болха массаза еш конт-роль а л.

Дика леладу из гуланх Нохч-Галггай комсомол а обком. Рес-публика комсомольца хьалхле леладу металлолом гульяр. Шел-ковски комсомольски организацес гульйол дукхьал цьан бетта 3/3 тонн. Гетгара дика длахо из болх дешархоша. Цу гуланх дика белгалъянна л Ленински районе-ра № 2 йола школа-интернат, Ста-лински районера № 1 йола школа и. ик. д.

Цьабаньда цьаьйолча пред-притеша бизза длахоц из болх. План кхоачашъяый ирекинг-завадо, Назрановски, Ножай-

Юртоски районаша. Хана? Хета-лурда цар гулье металл яц аьн-на. А! Унхазарча кулгалхой на ялац цу гуланх. Массехи шу до цьанхьа хьанам пайдац йоаца ши установка крекинг-заваде латта. Духка ха л уж тишьлар-ца длаьха хила еза. Цу тайппа-ра гуланхаш да химически зава-де а 300 тишьенна аьшка боч-нен духка турбаши яда завадо коз.

Паччахьалкхе оттаь порядо-к л: ше йола оборудовани болх се-цаьчул тлехьагга кхо бутт баьн-ча из металлолома длаьхийта аьн-на. Из укзани кхоачашьеш яц. Металлолом гульча балхаш чоа-гга лархла дешац да цьаа гуланх: хлар денна предпритеша города ара а йоахаш длаьхуе металл-ически отход. Цу тайппара духка металл йов. «Красни Молот» яха-ца завадо длаьхуе л металл-ически скрап. Цунах 60 процент, металл йоал. Лаьрхларча зава-бетта длаьхуе 40 тонн скрап. Из докиха эе да.

«Гаранин оборудовани» яхаца завадо йоац 150 килограмм ме-талл хара денна. Цу тайппара отходаша духка металл йоац кхьчар а. Из гуланх длахо да-хийта мегаргац. Отходашара металл хьаньесте еза.

Цу тайппара кхоачамбоараш да республика тлаицца план индустрияра дукхьал латаш, цьаьаньда, ум дукхьаленаш дла-ьхалургйолаш л. Металлолом гульча гуланхка массаза а кул-гал де деза партияни, совет-ски, профсоюзни, комсомольски организацеша.

Ханз нерда яьнна партийни коммиссеш хьаьма еза мишта лела-у из болх тайп-тайпарча пред-притеша организацешен. Кхьа-на машинашта учот лелае еза.

Хьалхле лелае еза цу гула-нха комсомоло. Шоай низ ца кхообеш хьаьма беза магирхой, хьагойташ тайп-тайпара говза-лаш металлолом гульяра.

Баьха нахацара кхетама болх дикагга оттабе беза. Цунах дика хьама карагларда моттигшкар-ча Советаштен общественни ор-ганизацешен. Металлолом гуль-яра юьне тайп-тайпара говзалаш аьха еза из сика а дикагга во-гульергйолаш. Цу гуланхка во-хургдацар Свердловскера опы-т хьаййац. Цига металлолом хьа-цаш ль ларенаш л. Из гетгара атта хурдац юрташна металло-лом гулье.

Металлолом гульяр — докиха паччахьалкхен гуланх да. Из болх йиришени, бетташени, юь-юьнен ца беш масса а хана беш хила беза.

В. ГАГАНОВАС ДІАДОЛАДАБ ГІУЛАКХ КАРАЙЦАР

ЗАКАРПАТСКИ ОБЛАСТЬ. Свалявски хьун промкомбинатерча хьу кийчча болхлой комплексни бригадана барх! шера кулгалдаь СССР Лакхехьарча Советс депутат воьча Цанько Федор Семенович. Цун бригадо ханал хьалха кхоачашъяый ах шера йола программа, задане совнагга кийч а яь, дла-ьхийтай 1900 кубометрал совга хьу.

Социалистически Кхьахьагмоша Турпал йолча Гаганова Валентинас дладоладь гулаьх хьал а лаьц, тлехьайнсаца бригаде болх бе вахар нов. Цанько, Цу бригадах а комплексни бригаде а рлер-таш, шера йола план ханал хьалха кхоачашъяый духа лоаттабеча кьовсама ший коллектив оарцагйоак-кхаш еа из.

СУРТА ТІА: балха ди йнстедьаначуа тлехьагга электрически херх хьокхача болхлуща кьамаль деш ва Ф. С. Цанько, Аьттехьара аьрхьа Ф. С. Цанько, Ю. Ф. Физер, М. В. Метенько, А. М. Физер.

Л. Коегана сурт ТАСС фотохроника

Сентябра чотях

ССКП ЦК-а июньски Пленума Кхайкарала жол лур республикара мехидьатен газн кьа а духагга яьнна социалистически аьх йорнашеш, семилетна хьалхарча шера тла-ицца декхараш кхоачашьеш тлагертта кхьахьег Нохч-Гал-гай обком нефтянинаша.

Шера йоаггача планал совга 45 эзар тонн «Яьрма дошу» даянхка декхар тлаи-цац цар. Мехидьатта доанхьаца болхлуща из декхар толамца кхоачашьеш. Ериггача промыслаша план тлехкоачашьеш. Ери-ггача совнархозе гопла мехидьаттен газн яьнна барх! бетта йоагга программа ханал хьалха кхоачашь-яый. Соахна цу хана хинначул мехидьатта

5,5 проценти газ 33,3 проценти дукхьагга льянхкай. Тлаицача декхараш тлаицача мехидьатта доанхьаца кхьахьагмоша оварле 1,8 процент ланхье аьнна. Икх а дикагга болх льянхка бейнаш промысловинаша — ериггача республике гопла лаьрхларча мехидьатта доанхьаца промысловинаша кхьахьагмоша оварле 4,5 процент ланхьаь.

Мехидьатта доан-кхача дладоар 1 про-цент лодье аьнна от-тадаь. Из декхар а тлехкоачашьеш да. Ворх! бетта даянхка мехидьатта дладо-ар 5,7 процент киз-игдаь.

Семилетна дика дла-йолань вей республи-керча нефтянинаша.

Нергаггаьна а ч о х кхоачам хинна а ца леш, балха хьиняр айду цар, промысла-на нерда техника, мехидьатта даянхка дикагга йола методаш юьнейолау. Сьаьни-наша чур дукхьагга мехидьатта даянхка лаьрхлар болх дола геологотехнически гулаьхаш ду.

Яьха юьне хьалха чаттараша да Магил-бинерей Горгорекерей промысловинаша. То-ламца болх беш ба эггара юьнагга йолча промысла — «Сунна-нефта» мехидьатта доанхка болх льянхка республика хьалхарча моттиг-лоац цар. Соахна цу хана деначул 32 про-цент дукхьагга Даж-нен наоца доагм ден-над цар.

Кердача поточно-комплексни бригадаш

Дика пайда лу Первомайски райо-нерча хьун пункт. Деша глоадь-на, дика кхьахьег цу пунктчер а ин. Г. Халини П. Мочини кулгалдеш болхлуща бригадаш болхлуща. Длаба-хача июль бетта 227 процент кхоа-чашьир балха план нов. Халина бри-гадо. Цул дукха тлехьайнсазар нов. Мичина кулгалду бригада а, хьаьта шина а бригадо 800 кубометрал тлех хьу а киййир.

Ханз деша комплексни хьисапе кхьахьаггидолаш я еригга хьун пункт. Бокхка пайда лу цу гулаьхко: кхьахьагмоша оварле лажлу, балха дисциплина толу, продукцен ший мах лодлу, хьаьта болхлой алапий а тлаьхет.

Комплексни бригадаш вьаьнагйол-каш хьара болхлуща шина болча пай-данна кхьахьагг. Масала, электро-пильщик Герттар мича тайпара йо-жаь а дукхьагга хьу йойаь. Цунах кегар хулар. Ханз ериггача бригадо хьаьна балча балхача хьаьжа алапий а эц. Кертгера складе хьаьчуьаьча-ца хьара кубометрах аьха аьду болх-луща. Цу гулаьхко торо хулийт си-хьагга а дикагга а болхлуща кхьахь-ггиде. Нагахьа сання бригада балха юьне кхоачамбоараш даь, берига болхлой сагота хул из кхоачамбоар-сикхьагга длаьхкара.

Кхьа а дикагга кхьахьаггидар ком-плексни бригадаш, нагахьа сання кхоачам хилал автотранспорт яларе. Хьунаггара кертгера складе кийча хьу длаьхка вьаьтхьа далац транспорт ца хилар балхаш долаш.

ГОРДАНОВ,

хьуна участка нормировщик.

Илмахой Пагуошерча конференцега синкерс лодж, пагуош, нова скотия, канада

Духка деза доттагил! Советски правительство цлрех а сайгара а моаршал хатта беза ба са биологически химически герзо ада-машта тлатоссаца кхерамаш дола дош дуьца гульяча конференце вьаьнаг-лхийттараша. Из герз атомни водо-родни герз сання кхерамаш да аьхаш, илмахоша у йула хьаллоац оаха. Химически бактериологически герз — блеа, во герз да аьнна хал-кьаша длаьхкадар а тлех тла из кхосаргдоанш дунен халкьаша бар-а баь — 1925 шера Женеве протокол а оттадаь из длаьхкадар а ший баьхьан доанш дацар.

Ховш ма дий, Советски Союз дух-кхаш хьалх беш дола масса тайпа герзац, царца аьдрни, химически,

биологически герзац а долаш, дла-дара тлехьа хилар. Уж герзац юьне-доаьлар гуманин гулаьхашта, ду-нен халкьий бокьонна, дог цлена дол-ца адамашта духьала дерх оаха.

Шоаш чоагга сий долаш лоархла Илмахой хиларх тарра оаш чоагга доккха гулаьх де йиш я аьдрни, хи-мически, биологически, духьа нах хьалхал бергбола кхьаьла тайпа герзац юьне а доладеш бе кийчбеча тлехьа долаьтабеча кьовсама.

Конференце даьта лоацача наьха цар беча даьггалаьча балха дика ка аьлар лов сона.

Н. ХРУЩЕВ, СССР-а Министрий Советс Председатель, 1959 шу, 24 август.

Планал совга мехидьатта

Деррига советски халкьа сання XXI-ча съезде исторически решенеш кхоачашъяый духа социалистически аьх а йорнаш хьинаре кхьахьагаш а «Октябрьнефта» чу мел йоаггача мехидьатта промыслай коллективаш.

Ух тлехьаггача хана чоагга йоа-кхьа ю управлене кулгаллоша тлехьа-ца а планал совга 5480 тонн мехи-даьтга пайда бакхьа. Уж балхаш дика длаьх мехидьатта скважинаш-лаьта кьалхара ремонт еча дукхьаца бригадаш.

Сихей дикен скважинашта ремонт ю нн. Сикхьаьени Ноговиновски кул-галдеча ремонтникий бригадаш. Дук-кхача ремонтникий бригадаш дика хьаьхийта хиларо торо хилийтар планаш шера 6 скважина ремонт е-езаца хьанзале а 12 скважина тоа а

яь шоаш тлаицца паччахьалкхен де-икх тлехкоачашьеш.

Докхий балха хьокхамаш да мехидьатта доакхача бригадаш а. Масала, управлене промыслаша тла-ицачар ух шера планал совга 6000 тонн мехидьатта даькхача аьнна де-кхар. Из декхар кхоачашьеш хьанз-але а планал совга 5480 тонн мехи-даьтга пайда бакхьа. Уж балхаш дика длаьх мехидьатта скважинаш-лаьта кьалхара ремонт еча дукхьаца бригадаш.

Сихей дикен скважинашта ремонт ю нн. Сикхьаьени Ноговиновски кул-галдеча ремонтникий бригадаш. Дук-кхача ремонтникий бригадаш дика хьаьхийта хиларо торо хилийтар планаш шера 6 скважина ремонт е-езаца хьанзале а 12 скважина тоа а

лоархлал болаш пайда бейнаш.

Тлехьа тлаицача хана ворх! шера план ялх шера кхоачашъяый духа кхьа а хьинаггала кхьахьаггидолаш ба нефтянинаш.

Х. ХАСМАГОМЕДОВ.

Совнархоза предпритеша 8 бетта план кхоачашъяый

Семилетка хьалхарча шера тлаицца социалистически декхараш кхоачаш а деш, совнархоза предпритеша кхьахьагмоша 23-ча авгу-ста, ханал хьалха кхоачашъяый валови продукци араьцара йола барх! бетта программа. Планаш лаьрхлар хинначул 3,9 процент ла-нхьеннай кхьахьагмоша оварле, продукцие шинга длабода мах чукь-нахьа банхьарца 55 миллион сом совга аьха кхьаьда.

Цу хьокхамаша теша лу Нохч-Галггай мехкара кхьахьагмоша дика ка а йоалаш семилетка длаьйолч хилар. Соахна цу юьна араьхича хинначул 10 процент хинна ца леш дукхьагга хиннай ухх шера совнархозе араьча валови продукци, хьаьта кхьахьагмоша овар-ле 4,6 процент ланхьеннай.

ССКП ЦК июньски Пленума Кхайкарала дог разза хинна жоп а лур, технически прогресс баьхьаье, длабода мах кизигагга а бо-лаш, гетгара дика продукци араьцара духьа лоаттабеча кьовсама юьне бааь нефтянинаш, химикаш, машиностроителаш, энергетикаш, промышленности дерригача доакхьагмоша болхлой. Юьхьанца караг-даьнараш ераш да: 1958-ча шера ворх! бетта даькхачул дукхьагга даькхад мехидьатта 5,5 процент, газ — 33,3 процент. Шоза гар-га совдаьнаш химически продукци елга, хьаьта электроэнерги духьа-кхилга 17,7 процент совдаьнаш. Гиншлойни материалаш хьаьла 26 процент тлаьхийттар. Дукхьа а дукхьагга хьае льяннай лоархламе-ра кхьайола продукци а.

Совнархоза предпритеша тла-тла шерагга яьжаш латт кхьа а керда кхьахьагмоша толамаш даьара, семилетка хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъяый йолаь социалистически аьх.

Дика кхьахьег

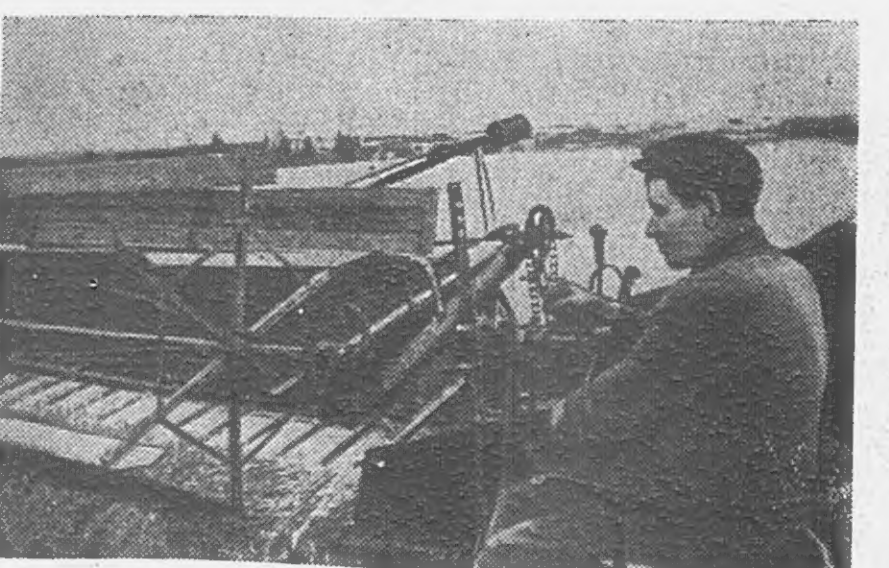
Семилетка хьалхарча шера йола план кхоачашьеш аьнна ше денна дош сийленца кхоачашьеш Грозненска кон-сервин комбината коллектив. «Ба-хархошта дукхьагга консерва!» — аьхача лозунгаца кьа а хьаьга, ер шу чакхдоалаш хургойлча ССКП ЦК-а Пленума сийна цар дош деннацар ше-ра йола план ханал хьалха кхоа-чашьеш.

Уж бетта 24-ча дийнахьа август бетта йола план шоаш 100 процент кхоачашъяый хилараш рапорт делар завадо кхьахьагмоша.

Шоашта хьалхаша оттадаь декха-р тлехкоачашьеша белгалъяна-йаш нов. Пучкова керте латта тома-ни цехи, нов. Мильченко керте латта

жестяно-баночни цехи. Бетта йола продукци араьцара план 115,5 процент кхоачашъяый нов. Пучкова керте латтаца цехо — хьаьта жестяно-баночни цехо — 106,5 процент. Уж толамаш доахаш шоай цн дикагга йоахьиташ хьаьбо-га томатын цехера сменни инженер Маршани Махмуд, закатицаш Ко-ловницкая, Кутунова, Ковалева, шит-та кхьаьараш а. Царех хьларне дий-нахьа йола заданеш 140-150 про-цент кхоачашьеш.

Иштта дика болх барца белгалъя-нав грузчик нов. Джанхьев. Массаз а 2—2,5 норма кхоачашьеш цо план, хьаьта из сийлен Доска тла а бакхьав. М. ЦУРОВ.

Новосибирски область. Хьаьхар а ардар а кьаьста а долаш ка бола ялаьш чуьацш я колхозаш совхозаш. Новосибирски районер-ча дикагга йолча «Сибирь» аьха юьртоаьхама артеле дика хьийкьад ялаьш. Хургойлча ССКП ЦК Пленума дикагга наьха бахар духьа аьх лелаш ба колхозникаш. Сихей доа ца деша ялаьш чуьйца а даьха паччахьалкхенна хьалхашкара шоай декхараш ханал хьалха кхоачашьеш Герттар ба уж.

СУРТА ТІА: «Сибирь» аьхаца колхоза кхашка ялат хьокхаш воалл дикагга вола механизатор Н. В. Широков. Ший сменах хьара денна 30 гектара кьаьчаьа ялат а хьокхаш, шоза кхоачашьеш цо норма. В. ЛЕШИНСКИЕ сурт. ТАСС фотохроника

Нарабулакерча буровини толамаш

«Сунжа-нефта» нефтеромысловийаьракх енна. Комсомольцашен ка-гирхошен август бетта скважина бу-рув теха а аькьа хьанз таьха кий-чеш ба.

Дика кхьахьийгад буровой мастера И. М. Бородацке бригадо а. Цу брига-до август бетта планови задани ханал цьаа кьира хьалха кхоачаш а аькьа № 39 йола скважина 3100 метр кьаьргьяь. 500 метр бурув техаца йнстедьаь из скважина.

Иштта толамаш даха цу бригадай вьаьтлехьаьла деррига балхаш техни-чески оаьлонгахьара нийса деш а, балха моттиг ханнахьен дикен кий-чеш а хьларца, балха ханнах хьара минут кьаьраца.

Н. СИЗМАНОВ.

Воронежский атомный станция юлгача. Кертгера корпус хьаьлар. ТАСС фотохроника А. Зенни сурт.

Первомайски районе Іана во кийчо ю

Первомайски района колхозий боа-
хама кертера дакха хайбаш лела-
делга да. Хайбаш дебаде а царех ду-
кхага пайда бакка а, айна докхий
декхаш тийацда семлетка хай-
дарча шера Первомайски района хай-
баш леладераша.

Уж декхаш кхоачашдара шорта
а дика а жожен мошен докхаш эш,
дйаха кийчеш деа. Цхабабда, рай-
онерча колхоза хайбашдара Іана
еца кийчонга хьажача гучадог тла-
йица декхаш кхоачашдара укхаза
боагша тайпара оарцага па баы-
нига.

Районерча пхе колхозо укх шера
йолла езар 7500 тонн силос а, та-
хавалца елар 3191 тонн мара ац.
Пох 1550 тонн цхан Ленинна цераг-
ча колхозо елай. Цу колхозо ерига
йолла езар 3000 тонн а. Халхаш-
ка латта бектокхамеа декхаш дика
хьета а деш лертла вшагбелла
дакха укхаза болх. Хаданза 6 ма-
шин дел комбайно хьекха силос кхоа-
гаша хьагаша, 10 сар воал из
йоллаш кинаре болх беш. Иштта
дика дахо а болх бойа докхаш кий-
дара план кхоачаштерья Ленинна
церагча колхозо.

Цхабабда, иштта дика лелач
дукха колхозашка балхаш. Планах
1500 тонн силос йолла езар а Ор-
джоникидзе церагча колхозо. Пох
еллар 621 тонн мара ац. Из а фер-
машта гайна докхашка елай. 828
тонн йол кийчеш езаца метте холаш а
хад лертла 80 тонн мара ац. Кхи-
а вога лел «Доттагала» яхачен «Ба-
ра» яхачен колхозашка балхаш.
Цар кийчеш деацох кхоагаша дакха
мара докхаш кийчадца; хьаба Ас-
ламов Шерпова церагча колхозо
планах 490 тонн силос йолла
еца таханалца цхабашка тонн е-
лац, кийчеш езаца 1333 тонн алах
кийчаш 113 тонн мара ац.

Нагахьа санна еригача районе
елла силос йолла езацох кхоагаш-
га дакха деш хьекха холаш дад ла-
отташ йол кийчеш езацох яхлагла да-

кха мара дац, вешта аьлча, плавах
5182 тонн кийчеш езаца 813 тонн
мара кийчеша.

Доактар кийчдара балхаш дикаг-
ла лел ала йиш яц доаханна помешен
тоаелга а.

Орджоникидзе церагча колхоза
ферма кийшка кезиг-дукха кул-
хьахар мара лертла топар хьаха-
баш, ладар чудогардоацаш тхов
тоабабаш. Ферма заведутир вола
нов. Доактов шоаш ремонт ягир ле-
те а баргача суро из а хланз а
лертла укхаза лабобеннабац йох.
Цул совга дукха кхо да ферма
лоашка а кийшка а. Района вокх
колхозашка, Ленинна церагча колхоза
шин типовой кийгара дикхача
цханнахьа а ремонт а дац кхох
хьалдица а латт.

Цу гулакша хьахьох районе
хьайбашта Іана кийчо яра а езаца
тайпара терко па елга. Балхаш-
таш бол колхозникан укхаза кхоа-
чаш кийла бол аьлча бакьац. Цха-
бабда, цхоагаша лелача цхабашка
колхозашка балхаш дисциплина. Мас-
ла, Орджоникидзе колхозе 30 колхоз-
никан укх шера вилла болх бабаш, 31
саго оттабача боарамал кезиггала
хьахьага денош дахьад. Колхозий
кулгалхой ховш хила беа балха да-
кха па ладача наха из телхабелга а
царча кьовсам лертла беацга а.

Колхозий а района а кулгалхой де-
карийла ба семлетка хьахьакарча
шера декхаш кхоачашдара хланз ла-
тар еггара дикагаш а бектокхаме а х-
а хиларга хьажача ладача хана хай-
башта Іана йица кийчо яра беррига
колхозникан а ерига торонаш а оар-
цагьяха.

«СЕРДАЛО» газета реидон
бригада: А. АХИЛГОВ — рай-
сельхозинспектор инженер-строи-
тель, М. ЛЬЯНОВ, А. ПЛИВ, «Байрак»
яхача районин газета
болкой: О. МЯКНЕВ — ВЛКСМ
райкома секретарь, О. БУЗУР-
ТАНОВ — «СЕРДАЛО» газета
корреспондент.

Балхашта дукхага механизаци ергья оаха

ССКП XXI-ча съезде решенеш тла
леркх мамонта дукхага производст-
венни процессашта механизаци елга.
Уж решенеш дика хьета а яь Нав-
сарен мельзавадо коллективо, халача
балхашта дикхо механизаци яра йол-
1959 шера ялатий а кийчача продук-
це а складшкарча балхашта комп-
лексни механизаци е айна декхаш
тйаццал.

Машиннакь тларча вагонамшара
ялат Йодосадара а из складшкарча
данийшдара а балхашта механизаци е
йолалый заводе. Цу гулакша сахьта
100 тонн ялат лакхьа хьагаша док-
кардолаш йолла порийни вышка
хьалтеш латт. Цунца цхьана 160
метр доахал а долаш лакхьа гюлла
ялат дакхуьардолаш шн стационар-
ни транспортер юлаш латт. Царех хла-
ране сахьта 100 тонн ялат дакхуьар-
да. Из механизировани участок болх
бе йолалар цхоагаша пайда лаш гу-
лакш да. Цо торо хулитаргья ваго-
намшара ялат хьахьарчул шоза си-
хагаша Йодосаде а из ялат 11200
тонн чухомаш йолла складшкарча ла-
чуьара дерригача балхашта механиз-
аци е а. Из балхан долаш дукха а
аттача дарга балхаш.

Автомашиннаш тларча ялат Йодоса-
дара порийни вышка а яь 65 метр
доахал долаш йолла стационарни
транспортер а йиллай мельзавадо. Цу
механизмаша хлара сахьта 100 тонн

ялат складшкарча чуьа. Уж балхан до-
лаш 3—6 минута машин Йодосаяь
йолла укхаза.

Дика влштхьабабашкаб мельза-
ваде выбоини отделенера тувхараш а
хьажкий тлум а дакхуьара болх. Цу
гулакша йилла, хланз болх беш 160
метр доахал а долаш йолла шолха
транспортер а. Цо торо хулитаргья
бус-дийнахь тувхараш а хьажкий
тлум а дакхуьаш хинна шн автома-
шин а 12 болхло а кхьаца балхашка
дакхуьабе. Цо хьахьох из механиз-
аци балхан долаш мед пайда хул.

Цхоагаша хьахьох завадо
коллективо укх шера хьажкий
чуьара. Кхьаца балхашка цхьана
сикхенна сущилашта ремонт еш а
керда хьажкий йокъаш а уж
кийчеш а боакх болхоло.

Укх шера Нохч-Палгай АССР-е
еггара йокхаша йолла зерносушилка
болх бе йолалуртга. Из 1950 шера
хьал а яь болх па беш, теркал па еш
латташ яр. Из зерносушилка болх бе
йолалерча мельзавадога торо хурья
хлара сахьта 13 тоннага дакхуьа-
чаш ялат докхаш.

Механизаци еш йолла объектам
1959 шера хьажкий чуьа йолла-
дуча ханага болх бе йолалыйта леркх
мельзавадо коллективо.

М. БОРОВ,
Найсарен мельзавадо кертера
инженер.

«ДЕПУТАТА ДИ»

Укх деношка Найсарен района
культура Цагга хилар районен
ийти Советий депутатий собрани.
Собрание бар Нохч-Палгай АССР ла-
кхьарча Совета цхабаша депута-
таш а.

«Мшита вшагбелла беа моти-
гера Совета депутатий болх» яхача
темах собрание доклад йир Наисарен
райисполкома председатели нов. Те-
боев.

Харжархой наказам кхоачашдеи
депутаташ баша балха опит ювцаш
кьамал дир Сурхотларча юрта Совета
председатели нов. Богатырев.

Бурокхалхара юрта Совета депу-
тата, хьажий лелача звену звену-
евои вола нов. М. Ужаховс дийлар
хьажий кхецаш ший звенос беа
дикха балхаш лаша. Цо дийлар, ший
звенос лелача 105 гектар долча
кхьагаша хьажий дика хьайхьа хил-
лараш, хьагаша звенос хлара гекта-
рла яхьа лаьрхача 48 центнерал
дукхага хьажийаш аха торо йолаш
кийчаш звенос хилараш.

Шоаш доал деш йолла хьажийашта
гулакш дьал совга жожен мошен
доактар йолалешча новьостал а ду
Ужаховс звену членаша.

Цхоагаша теркам тлабахийта ладий-
глар собрание хинпараша кьаьнаца

Юртбоахама техника эргаяккхай

Юртбоахама производствени про-
цессашта автоматизаци механизаци
яра дола парте исторически социам
кхоачашдеи хьинаре кьахьег «На-
рановски» совхозерча инженерно-
технически болхоло.

Тракторшин кхьайла юртбоахама
машиннаш керда оатхалаш а екхам
тоае эхаш ул баьца дарааш, кхьид-
ла ялаташ чуьаца хана.

Иштта, керда оатхалаш а екха мар-
коваш чуьагариолаш «Беларусь»
яха трактор тоаьий Евлюев Хьаса-
на кулгалдеи йолла йаьий-Юртарча пхе-
лацтракторни бригадо.

Цу гулакшо торо хулит «Бела-
русь» яхача тракторча дийнахьа 4,5

гектар марковаш чуьа. Цу цхьан
трактор 20 болхоло дер ду.

Иштта тоаьча тракторашча чуьаца
лаьрхий совхоза 4 эзар гектараш 2
эзар гектар хьажийаш а. Цу гулакш
тоаеш латт 20 комбайн.

Уж деррига балхаш кхоачашдара
белгалбалар Евлюев Хьасан, Мед-
вед Николай, Мерзоев Исемея, Пу-
гов Исуп, иштта кхьабараш.

Шоаш шн кхо цо беш сийленца
кьахьага лаьрхад «Назаровски»
яха трактор тоаьий Евлюев Хьаса-
на совхозерча кьахьагаша дахо а
производствени процессашта авто-
матизаци механизаци яра.

С. МУХИВ.

Юрта боахамера дикагбараш шоай балха дагабувл

МОСКВА. СССР халкха боахама карагиданний Выставерча РСФСР павильоне юртбоахама арте-
лю хьайбаш боахаме даьхача толамий а цунна карагиданний а хьахьага дуьаш лекци йийшар Рязан-
сий област Шинловски района Кирова церахча колхоза председатели Социалистически Кьахьагама Тур-
паца Ефремова Анна Игнатьевна, 1953 шерачул доахан шоза ахазза гаргаша, хьахьарч 7-за, жа
шоза гаргаша дийда.

Цу гулакша бокха лархаш болаш доахан чуоттада кхоабилга а кьаьстта а доажаде кху-
лаьга дика влштхьабабашка, Доахан дама даьтешан хлара бежана 0,5 гектар а йолал йийкьай.
8 дни бийсен даьтешан тлехьага кхьаца докхуьама дама дут йулаш. Дийнахь а бус а хаданза доажа-
ду доахан. Цул совгага, моша докхаш а ду доаханца. Даьтешанка шорта кхоачам бербоаш мотт
кьахьа туха кхера а ба.

Дама дигача доахаш хлара бежана деннен бийсаннен 1300 грамм дулаш тлехьагаша доажаде айна-
на укх шера тлехьага декхаш тоама кхоачашдеи да. Тлехьага аьча хлара бежана тлехьага
1190 грамм а. Во хьахьамаш даьхача колхозо хьахьарч чуоттараш а. Деннен бийсаннен хлара хьахьа
йна тлехьага дулаш 800 грамм а.

Укх шера хлара 100 гектар долча юртбоахамерча латтан тларча лаьрхад 135 центнер дулаш дакха а
350 тонн пачахьаькхенца докха а лаьрхад. Хьайбаш боахамгара боала пайда укх шера кхо миналон сом
хурга.

А. И. Ефремова йийшача лекцера цхоагаша беам болаш ладийглар Воронежски, Читински, Курски,
Сталинградски областешкарча а Татарски АССР-ерча а юрта боахамерча дикагаша болча болхоло.
Сурта ТЛ: лекци йийшачула тлехьага экскурсантша кьамаь деш а А. И. Ефремова.
Э. Евзерикинен О. Кузьминен сурт ТАСС фотохроника.

Гурахь ялаташ дладера —ДИКА КИЙЧО

ССКП ЦК хургийлаца Пленума дика
накха хлара цхоагаша хьинар айденца
кьахьагаш а Нурски районерча Лени-
на церахча колхоза кхоагаша комп-
лексни бригада коллектив.

Механизаторашен полеводешан дош
деннад сентябрь бетта хьахьара ди-
тлехьагаша гуьйран ялат дладера
йолла кийчо яь йистелкхьа. Атта де-
кар дац из. Гурахь дладуьаца ялатий-
на аха дездар 1350 гектар латта да.
Хьайта чул совгага кхьа дукха а ма-
дий де деа балхаш: дладе фу кийч-
делга, техника кийчелга, забь
оахилга, иштта дукха кхьаьари а.

Гуьйран дладуьаца ялаташта латташ
оахаш докхашча хьинарча кьахье-
гаш ва дикагаша вола тракторист Ми-
хал Жуков. Планах 7,6 гектар ма-
ра йоача метте цо хлара смена 11
гектар латта аха. Болх дукха беацш
а шийгара техника дам йоакхо еш
а из хилараш йол Жукова балхаш
селла дика ка.

Латта оахача метте иштта дика
балхаш деш ба бригадара Соьниш-
кинглар Николай Григорий. Цар
шоай балха нормаш 130-140 процент
кхоачашьа массаца а.

Хланз укх сахьате гурахь ялат дла-
де латта оахаш тха бригаде «ДТ-54»
яха ялх трактор а. Ялатта оахашеь
а, тлехьа тлехьа оахама махаш а
доах механизатораша. 800 гектар
совга латта хланзалеь а аха даьт-
над.

Латташ оахашеь а, дладе фу

кийчеш а бригада коллектив. Бо-
кьонца кийчеш а даькха 400 цент-
нер рожен мукхен фу длаоттадаь
оаха, тахан из дладуь а сагоь а ца
езаш.

Ханнахьа латташ ахар а, дика
кийчаша латташ тла ялаташ дладер
а ялат дика хьувкьийтара дика
длардоацаш гулакш да. Цхабабда,
из сийлен болх кхоачашбарна меха-
низатораша хьагаша дола кьа юладе-
таш хламаш нийслу. Масала, 18-а
августа 6 гусенични трактор болх ца
беш сайца латташ нохарашта эшаш
дола хьаьангилаш куьне ханнахьа ка
туьсар бахьан долаш.

«Хана тийсацац укх? — айна
хьаьтаца хьаьтийна жоь «Кор бац»
— яхаш дар. Куьни кюр боацаш
Исар из декхаш шийна тлалатчаца
нов. Карагичевс йоакхо а ца еш, из
гулакш тесса дитарах. Из гулакш
бахьан долаш аха йиш хиннача лат-
таш 120 гектар ца оахаш юьаьх
Исар механизаторий.

Колхоза правлене тха бригаданца
эшачун-доацачун ханнахьа йоакхо яь
яларе хурдацар из.

Гурахьа дладуьаца ялаташта кийчо
елга цхоагаша лархаш болаш гулакш
да. Цудухьа из пачахьаькхен лар-
хаш бол бокха болх дика а ший
ханнахьа а чакхьаькхара оарцага
баьйна хила беа, механизатораш
баьйна ца леш, беррига колхозникан
а, кьаьстта цхоагаша колхоза кул-
галхой а.

Гурахьа дладуьаца ялаташта кийчо
елга цхоагаша лархаш болаш гулакш
да. Цудухьа из пачахьаькхен лар-
хаш бол бокха болх дика а ший
ханнахьа а чакхьаькхара оарцага
баьйна хила беа, механизатораш
баьйна ца леш, беррига колхозникан
а, кьаьстта цхоагаша колхоза кул-
галхой а.

Гурахьа дладуьаца ялаташта кийчо
елга цхоагаша лархаш болаш гулакш
да. Цудухьа из пачахьаькхен лар-
хаш бол бокха болх дика а ший
ханнахьа а чакхьаькхара оарцага
баьйна хила беа, механизатораш
баьйна ца леш, беррига колхозникан
а, кьаьстта цхоагаша колхоза кул-
галхой а.

Гурахьа дладуьаца ялаташта кийчо
елга цхоагаша лархаш болаш гулакш
да. Цудухьа из пачахьаькхен лар-
хаш бол бокха болх дика а ший
ханнахьа а чакхьаькхара оарцага
баьйна хила беа, механизатораш
баьйна ца леш, беррига колхозникан
а, кьаьстта цхоагаша колхоза кул-
галхой а.

Гурахьа дладуьаца ялаташта кийчо
елга цхоагаша лархаш болаш гулакш
да. Цудухьа из пачахьаькхен лар-
хаш бол бокха болх дика а ший
ханнахьа а чакхьаькхара оарцага
баьйна хила беа, механизатораш
баьйна ца леш, беррига колхозникан
а, кьаьстта цхоагаша колхоза кул-
галхой а.

Гурахьа дладуьаца ялаташта кийчо
елга цхоагаша лархаш болаш гулакш
да. Цудухьа из пачахьаькхен лар-
хаш бол бокха болх дика а ший
ханнахьа а чакхьаькхара оарцага
баьйна хила беа, механизатораш
баьйна ца леш, беррига колхозникан
а, кьаьстта цхоагаша колхоза кул-
галхой а.

Гурахьа дладуьаца ялаташта кийчо
елга цхоагаша лархаш болаш гулакш
да. Цудухьа из пачахьаькхен лар-
хаш бол бокха болх дика а ший
ханнахьа а чакхьаькхара оарцага
баьйна хила беа, механизатораш
баьйна ца леш, беррига колхозникан
а, кьаьстта цхоагаша колхоза кул-
галхой а.

Гурахьа дладуьаца ялаташта кийчо
елга цхоагаша лархаш болаш гулакш
да. Цудухьа из пачахьаькхен лар-
хаш бол бокха болх дика а ший
ханнахьа а чакхьаькхара оарцага
баьйна хила беа, механизатораш
баьйна ца леш, беррига колхозникан
а, кьаьстта цхоагаша колхоза кул-
галхой а.

Гурахьа дладуьаца ялаташта кийчо
елга цхоагаша лархаш болаш гулакш
да. Цудухьа из пачахьаькхен лар-
хаш бол бокха болх дика а ший
ханнахьа а чакхьаькхара оарцага
баьйна хила беа, механизатораш
баьйна ца леш, беррига колхозникан
а, кьаьстта цхоагаша колхоза кул-
галхой а.

Гурахьа дладуьаца ялаташта кийчо
елга цхоагаша лархаш болаш гулакш
да. Цудухьа из пачахьаькхен лар-
хаш бол бокха болх дика а ший
ханнахьа а чакхьаькхара оарцага
баьйна хила беа, механизатораш
баьйна ца леш, беррига колхозникан
а, кьаьстта цхоагаша колхоза кул-
галхой а.

Гурахьа дладуьаца ялаташта кийчо
елга цхоагаша лархаш болаш гулакш
да. Цудухьа из пачахьаькхен лар-
хаш бол бокха болх дика а ший
ханнахьа а чакхьаькхара оарцага
баьйна хила беа, механизатораш
баьйна ца леш, беррига колхозникан
а, кьаьстта цхоагаша колхоза кул-
галхой а.

Гурахьа дладуьаца ялаташта кийчо
елга цхоагаша лархаш болаш гулакш
да. Цудухьа из пачахьаькхен лар-
хаш бол бокха болх дика а ший
ханнахьа а чакхьаькхара оарцага
баьйна хила беа, механизатораш
баьйна ца леш, беррига колхозникан
а, кьаьстта цхоагаша колхоза кул-
галхой а.

Гурахьа дладуьаца ялаташта кийчо
елга цхоагаша лархаш болаш гулакш
да. Цудухьа из пачахьаькхен лар-
хаш бол бокха болх дика а ший
ханнахьа а чакхьаькхара оарцага
баьйна хила беа, механизатораш
баьйна ца леш, беррига колхозникан
а, кьаьстта цхоагаша колхоза кул-
галхой а.

Кердаца шера ялаташ дикагаша хьувкьийтара...

Арлан йолца ССКП ЦК Пленума
сийленца накха баха лаьрхад Ач-
хой-Мартановски районерча кьахье-
гамхоша.

Моторий таташ хоз хланз района
кхашка. Сикхенна 1960-ча шера ялат
дикагаша хьувкьийтара кийчо еш
боакх механизатораш.

Гурахьа дладуьаца ялаташта
лаьрхад сикхаш а дикагаша а латташ
кийчеш лаьрхад цар.

Яхье баьнарашта юьке хьахьале
делао Самашински совхозерча меха-
низатораша. Районе эггара хьахьа
кийчаш баьнаб уж гурахьа ялат
дладуьаца латташ. Из да 1752 гек-
вийчаш баьнаб уж гурахьа ялаташ
тар, цул совга 513 гектара тла забь
а ахьай цар.

Цу балхаш тла дика кьахьаьгаша
белгалбалар 2-ча отделенера меха-
низатораш И. Балбинский, А. Зау-
маев, А. Бацарев. Царех хларане планах
7,5 гектар аха езаца шийтанга
кхаччалца оахар.

Иштта дика кьахьийгар 1-ча отде-
ленерча механизатораша И. Салба-
нов, Г. Бемирзаев, З. Акаев, ишт-
та кхьаьаьа.

Цхоагаша забь оахаш боакх
«Лермонтовский» совхозера меха-
низатораш а. Яхье баьнара отделенерча
юьке хьахьале делао 5-ча отделенер-
ча кьахьаьаьа.

Цу совхозерча механизатораша
хланз 3100 гектара тла забь аьхай.

В. ДЖАМБУЛАТОВ.

Комсомольцашен кагирхошен даьха толамаш

Дика болх бу Веденски районерча
кхашка кьахьагаш болча комсомоль-
цашен кагирхошен. Районе вша-
гбелла а 11 комсомольско-кагирхой
звену, хьаьта цар делаеш 148 гектар
хьажийаш а. Ханнахьа хьажийашта
оасар а кхьидола гулакшаш а даьх
масса йолча звену членаша. Цудухьа
дика хьувкьаш латт хьажийаш.
Цхоагаша кьахьаьгаша комсомольца-
наш Фрунзе, Орджоникидзе, Киров
церахча колхозашка комсомольца-
ни кагирхой кля хьаьхаш из чуьа-
шн. Дика балхаш даьх хьайбашта
докхаш кийчеш кля чуьацаш XX-ча
партьезде церахча колхозерча ка-
гирхоша И. Тимиев, В. Солтамура-
дов, С.-Х. Хупиев, иштта кхьаьа-
ша.

Хьайбашта кхоачам хилал доа-

кьар йалашде лаьрхад Орджоникид-
зе, Енгельса церахча колхозашка
кагирхоша. Царна юьке дика кьахье-
гаша белгалбаха беацш ба Ш. Тасев
И. Варев, С. Юнусов, Ш. Сайгатов,
И. Хакимов, иштта кхьаьаьа.

Ялат хьувкьийташ а из чуьацаш а,
хьайбашта докхаш йалашдеи а дика
кьахьаьгаша совга кхьа тайп-тайпа-
на балхаш а ду районерча комсомоль-
цашен кагирхошен.

Юрташка радио, электричество чу-
екхам, спортини гулакшх даь-
лоацаш ба уж.

Дика йолча хана кхьа а дикагаша
к

